

Józef Czechowicz
„W błyskawicy”, Warszawa 1934

inicjał w błyskawicy

byłem czym jesteś
jestem czym będziesz
ty

z dolin suteryn placów rzek piekarń
młynów okrętów spojrzeń hut mgły
z barów rozkwitłych witek i nieb
tak sennym zrodem na ręce moje
ściekał
szept

depcą tygodnie po łózkach stołach
muska muzyka kwiatami skroń
niepokój dymi wołam twe imię
wołam
bądź

autoportret

stanąłem na ziemi w lublinie
tu mnie skrzydłem uderzyła trwoga
matko dobra
na deszcz mnie małego tęsknego wynieś
za miasto tam siano pachnie w stogach

ze snów dzieciństwa mnie wydarł
z nudów książki szkolnej
serdeczny jak wydra
i brat w mundurze
taki duży
piłsudskiego żołnierz

tak tak to po kolei
tupały dni lata nadzieje
aż zaczęły i mnie dudnić armaty

litwa raz pierwszy
ciekła przez marszów smugi jak przez palce
przebiegła z frontu do wierszy
wiersze o mnie walczą

i znów Litwa jeziornej jesieni
chora borów na wzgórzach mosiądzem
wody pod łodzią rumieniec
na przemian z mową białoruską
lśnił na wybrzeży wstędze
we wstędze ręki mej pluskał

wołyń
jak tam kipiałem
wesoły
ciężko i gęsto rosnąc
w miasteczku o cerkwie białe
grzmiała moja majowa wiosna

w warszawie już jasne witryny
smutek zasłonił przede mną
paryż ocean widziałem przez dym siny
także laurowo ciemno

znów ziemia lublin pusty
jak czerwone skały Bretanii
serce w pół drogi nie ustaj
dalej
za nic

iliada tętni

pamięci stanisława wyspiańskiego

zamknięte niebo źrenic
dłonie bezwładne bezradne jak dzieci w grubej ciemności
nieskończoność to szklistej jesieni
czy jesień gorąca nieskończoności

tylko w uszach zmarłego płaty huku
w złotych rzutach wybucha glos
iliada po bruku chmur łuku
dudni tętni wlecze promienny a ciężki swój włos

jutrzenka w płaszczu podobnym do wodotrysku
skacze z rumianej głębin w blask
a nisko
nocy ostatnia godzina w bani błękitu i gwiazd
schodzi pod wodę

głowy okute runem splotów
czarne smoliste oczy
ucięte siłą ruchy ostrych dłoni bark
wznoszą się krzyczą naprzeciw strzelistych lotów
nagiego torsu śpiewaka zgiętego pod wagą harf

których stworzył smagłych i śmigłych
biegną bręcząc tarczami o tarcze miedzią
zwyciężają i giną
a jest dzień
włócznie od krwi nie ostygłe
ciała pachnące bitwą młodej chwały zapowiedzią
nad rzeką wśród dymu płyną
w kraczący dzień

achilles ma oczy blade bardzo
otwarte niebo źrenic
w mokre od rosy włosy zanurza swe palce słońce i żal
i jemu tętnią konie tłum tratujące pogardą
choć wielkie oblicze matki prawdziwie patrzy z fal

apollo bijący strzałami
drapieżny na obłoku
apollo odziany zorzą i gniewem co się pod sercem mełł
twój pocisk wdarł się w pierś jesiennej nieskończoności
utkwiał po bełt

dlatego w ciszy źrenice
w nieskończoności jesiennej dłonie
ale tętnią po chmurach i uszach konnice
iliady miedzianej konie

śnica i śniegowca

wczoraj małe podwórko zbierało w garść zamieć
alarm szyb nie ustawał czułem smutek
dom z przeciwka sztachety umiem na pamięć
chłodne barwy na śniegu porastały brudem

znów lampa gaśnie znów
skroń spadająca w poduszkę
dotyka płótna
nici tkane na krzyż są kratą snów
za nią rozplywa się ciemność smutna
w przejrzalą sagi gruszkę

brnie przez nurt nocy śnica
noc złotymi rękoma odgarnia i świat
patrząca z okien księżycem
rozwinęła się jasnością w kwiat

łopocą cieniutkie krążki
snują się formy spłaszczone
w górę i w dół
karty olbrzymiej książki
przerzuca wiatr z pól

za szklanym wysmugiem sań
wirują smukli i wiotcy
w grzywach śniegowych włosów
śniegowi chłopcy
śnica i śniegowca

zasypiać

eros i psyche

na morzach nocy odpływ szumi pianą
jak w szkło w pustkę srebrną przenika poranek
chce wydobyć z topieli dom mój miasto wzgórza
słaby i bardzo szary próżno skrzydła trudzi
mimo że świt z mórz nocy świat się nie wynurza

z zorzy bez horyzontu głosy dwojga ludzi

słowa toczcie się do niej
powiedzcie znowu
serce myśl
miłuję

wracajcie jego słowa wonne
szepnijcie mu ode mnie to samo
miłuję

jedno to jest od wieków
głód zagłada i ty
jedno to jest od wieków
głód zagłada i ty

wiatr wieje z siwej nicości
świt nieznany ma zimny oddech
aleś ty jak woda rzeźwiąca
a my razem jak miecz i dłoń

placzę
miłość smutek wspólne to drzewo
jak chmura i grzmot
pod ręką czuję twe serce
smuci się równie

oczy ci łzami zasłły
wargi drżą tak skrzydła złamane trzepocą
to ból nie smutek

nie myśl
bo może dlatego płacę
żeś nie widział nigdy moich łez

zapomnij o przeszłych i przyszłych
opuść błyskawice szalone
cóż że gwiazdę na której się unosimy
niebo uroni wkrótce

zapomnienie to ty
ty jesteś przy mnie
więc czeka mnie nic i nie żegna przede mną ni za mną

ty wieczność

głębiej szerzej
niż sądzisz

jesteś sprzed sił
które czas wydarły z łona bogów
mocna

miłuję
miłuję

na morzach nocy odpływ szumi pianą
jak w szkło w pustkę srebrną przenika poranek
szarość stoi na lądach beznadziejną ścianą
ziemia drży chce otrząsnąć się z tej tępej krzywdy
po coś słuchał człowieka
rozmowa dwojga zgasła w konstelacjach sekund
mogłoby nie być jej nigdy

śpiewny pocałunek

o śpiew mój czochra suchą grzywę koń
żurawie strzelają ciemne race
za śpiewem wyrywa się z betonów klon
chce iść
a tylko kruche skrzydła gubi i liść
skrzydła którymi bawią się blade i rumiane dzieci

skowronek trąca strunę
żurawie skowronki żurawie skowronki
a jeszcze przecież
obłoki białorunne
sypią się na staw na łąki
na rano
i namiot gładkich ramion

miłość

śpiew mój sam się lekko jak wstążka wysrebrnia
ze mnie skowronków klonów konia obłoków
światło niebios światło pieśni przebrną
dno dnia zasłane pniami promieni sekund rosą
śpiew mój ciało śpiewało
melodię niosąc
malowaną
na kamienisty załom
bryzgami pianą

o chabrowe oczy nie dbam
chabrowe oczy miał brat
ale słodyczą krzepką napełnij
łodygę ust jedwab
zamilknę jak złoty kwiat
nieśmiertelnik

już już po pieśni chwyconej na pocałunku smycz

mały mit

zgaś wieczór i obłoków aluminium
w oknie twarz unieś
ostatnie to linie
giną w czarnych jedwabi łunie
z mroków
udręki posuch
głos idzie żalną steczką
w kołysce kroków
tego głosu
uśnij syneczku syneczku

świergocą miotacze gwiazd
aż cienko szyba się odzywa
dusi powolnie jak gaz
kołysanka nieprawdziwa
ale
cienkie z pogańskich parowów
parna osłoda nocy
znowu
tyle kochanej niemocy
syneczku

zasypią cię czarne róże
sen pod ciało podłoży się płomykiem
sierpem
a za sierpem wiosna zasadzka
zasypano godziny cacka
niepamiętania kurzem
syneczku syneczku
sobie nuć
siebie smuć

ciebie
nigdy nie było

hymn

szumiąca
chorągwi czarnych armią
łopotem ogni
śpiewem
chwytasz znienacka za gardło
serce roztrącasz
zimnym zalewem

żyjemy błędzimy
kołują na zegarach godziny
za nikogo chyba
płacze późną jesienią
szyba
do kogo śmieje się maj z wierzbiny
mówiący słowo kwiatowe
wieczornym ceniom

kiedy ptak znad bystrzycy ulatuje wzwyż
ziemia cała spada ciężką kroplą
ścieżki pokrywa zieloność
drogi się kładą na krzyż

woda ucicha za groblą
biegną do swoich wewnątrz puszyste knieje
i malejące kształty domostw
ty jedna olbrzymiejesz

złoty na czole nocy
nabrzmiwa znak twej mocy
żyła piorunu
potężnymi stopami wychodzi z mroku

drzeniem napętniający
ciemną zatoką
falujący
grom

wielbi cię siła człowieczej gliny
śmierci
winna bez winy

ginąc na lądach
w powietrzu płonąc
jak zorze
niespodziewane
przywaleni w kopalniach gruzu kolaniem
śpiewamy
głodem żelazem wybuchami
ogniem i gazem
tobie grożąca
tobie nieunikniona
królowo nocnego słońca
nienasycona

złe dwie minuty

słup ognisty wiotczał karminem tylko siał
na tafle dnia i monstra nocy
wicher upalny w oczy wiał
naciągał struny
złocił oczy

tonący tabun rzy
a moczar jak moczar nic
bulgoce słyszę śmiercią klaszcze rudawa topiel
odwróć się świecie poręb globie rżysk
nazbyt ubogi żłobie

straszno było

na drugiej stronie i tu złowrogi szept
niepokój surowy drży zamiecie starcze wstają
drzewa idą na siebie sceptr uderza w sceptr
ciemność na ciemność wzajem

przepadaj gasną słupy przepadaj morze rdzy
falami strzela w czas horyzonty w otchłań przelewa
podniosę się ogromny szklany zły
urosnę na cały mrok
oczy złocone oczy ponad chaosem mam

jestem junak gniewu

dzieciństwo

da ja mała pasturecka
da strachom się wszystkiego
da nie sułka jasiecka
mego najmilejsego

śpiewała daleko gdzieś
w słonecznikowych słońcach zagubiona
wieś
były prace polne czyjeś
len się na kądzielach wije
nie wiadomo jak stały chaty
nie wiadomo dokąd szły drogi
pamiętasz tylko sęk słońcem żywicą bogaty
króliki pod progiem

może był papierowych różyczek wstąg
nad ciemnym obrazkiem pokos
może był z okien jak z łaskawych rąk
miesięcznego blask potoku
nie wiadomo jak owsy szumiały kąkolom
nie wiadomo

niskie ule pod słomą
zgrzane lato nad rzeką
pachnące pachy pacholąt
i ta śpiewka

da ja mała pasturecka
da strachom się wszystkiego
da nie sułka jasiecka
mego najmilejsego

preludium

1

o świecie wybuchły ptaki z mosiężnych ról
smukła kobieta jasność przyniosła na głowie

2

dzwony nienasycone kołyski muzyczne
wspominać zapominać wspominać

3

powiewie różowy jak twarz dziecka
płomyku podcinający niewysoką trawę
ciemnym kwiatem makowym skinę
nieruchomy zapach uderzy mnie i zginę

4

jeleń stoi u źródła struga szepce ave

provincia noc

1

ze wzgórz promieniejące i zielone za dnia
w zmierzchu piękno Kazimierza wzbiera w wonny nadmiar

żarzą się gwiazdy sypią broczą
w gwiazdach wygony baszta mlecznej drogi nurt
miasteczko ma okna z bursztynu
i tak ukazuje się oczom
zawieszono u gór

widnokraj z uciętym zamkiem
i jeszcze Łysicą trzykrzyską
oddycha bardzo blisko
jakby rękę położył na klamkę
nie otwierając drzwi

nie otwieraj innego raju

dość mi
że drugi mleczny szlak
także gwiazdzisty
w dolinie spoczywa płowej
gdzie pod wieczoru zapachem czystym
wisła ogromna mając ramiona założone pod głowę
leży na wznak
śpi

2

miasto jabłonkowe dobranoc

pył w dolinach opada
most u rzeki przystanął
gada

w zapachu owsów pszenic
po dachach niskich kamienic
wesoło
po ścieżkach po niwach
toczy się wkoło
pełnia szczęśliwa

za jabłonkowym wieńcem
kościół podnosi wieżyce
wspina się białym źrebięciem
w niepokoju
że nie może się srebrem nasycić
księżycowego wodopoju

to nic
ciemność cię muśnie
rzęsą malowaną
w kolory pawie
i uśniesz

dobranoc krasnystawie
dobranoc

3

alei bardzo szerokich ciemnozielony bukiet
i jak muzyczny motyw
przelatujący łukiem
nocny motyl

drzewa wielkie na niebie
rzeka wielka na ziemi
i most daleko sięgający ręką
do gwiazd prawie
i gwiazdy oczyma dobrymi
nad pałacem mrugające prędko

o wspomnienie pachnące wodą
przychodź

drzewa wielkie wy umiecie młodo
oddychać
szumiąc nad trawą
dalom
wzgórzom falom
puławom

4

kamienie kamienice
ściany ciemne pochyłe
księżyc po stromym dachu toczy się jest nisko
zaczekaj zaczekajmy chwilę
jak perła
upadnie na rynku lubelskiego miskę
miska brzęknie

w płowej nocy
po kątach nisz głębokich
po bram futrynach i okien
załamany
bez mocy
cień fijołkowy uklęknie

gwiazdy żółte które lipcowy żar ściał
leca kurzawą leca
firmament w złote smugi marszcza
za trybunałem
na ślepych szybach świecą
cichym wystrzałem

noc letnia czeka cierpliwie
czy księżyc spłynie zabręknie
czy zejdzie ulicą grodzką w dół
on się srebliwie rozplywa
w rosie przedświtu w aromacie ziół

jest pięknie